

De unieke oranjerie van Berbice weer in gebruik

De hovenier van stadhouder Frederik Hendrik op Paleis Honselersdijk schrijft in 1669 dat de oranjebomen vanaf begin oktober of november in een "stove-huys" met ramen op het zuiden of zuidwesten de winter door moeten brengen. De tuinman moet een paar teiltjes water bij de boompjes neerzetten en pas als deze beginnen te bevriezen, "sal men 't maer so warm maken dat het begint te ontdoyen". In 2019 is de oranjerie van buitenplaats Berbice weer in gebruik als winterstalling voor o.a. de sinaasappelboompjes waar het gebouw haar naam aan ontleent.

Door: Marjoleine Kooper-Huigen

VOORSCHOTEN – De Voorschotense collectie citrusboompjes en kuipplanten breidt zich langzaam uit. We wisselen planten en stekken uit met andere buitenplaatsen, zo ging dat vroeger ook.

De oranjerie is deze zomer vakkundig en met oog voor detail gerestaureerd door Bouwbedrijf Burgy. In de grote ruimte, de winterberging, gaan de planten en boompjes nu veilig de winter tegemoet. De oude voororanjerie, de tuinmanswoning, zal met de zolder in de toekomst weer bewoond gaan worden.

Al 325 jaar effectief

Het gebouw wordt in 1695 voor het eerst vermeld in het ambachtslegger. In de marge staat de opmerking: 'Orangerie van hr. La Court.'

Deze Pieter de la Court van der Voort beschrijft in zijn boek van 1737 – dan als voormalig bewoner van Berbice- de ideale oranjerie voor deze streken. Zijn bijgevoegde

tekening is een doorsnede van ons gebouw dat er nu nog staat. Zonnewarmte komt binnen in de oranjerie door de hoge ramen en blijft binnen door de effectieve isolatie. De spouwmuren, het zolderplafond en de binnenluiken zijn vanouds gevuld met boekweitdoppen.

Goeie grutjes!

Boekweit (grutjes) was in de 17e eeuw volksvoedsel, en het kaf (de doppen) vormt prima isolatie materiaal: het schimmelt niet en trekt geen ongedierte aan. Het kaf klinkt wel in, dus om de zoveel tijd wordt het aangevuld. Tijdens de restauratie zijn de boekweitdoppen uit de muren en zolderplafond gezogen om er elektriciteitsleidingen in te kunnen plaatsen. De gezeefde doppen werden teruggestort en aangevuld met "verse" waar.

Opgedoken muntten

Bij het zeven van de doppen doken vijf muntjes op! Ze zijn nogal versleten en wellicht lang in omloop geweest. Daarom is niet met

De oranjerie van Berbice is na de restauratie weer in gebruik als winterstalling voor potplanten en oranjeboompjes. Foto: M.J.Kooper-Huigen

zekerheid te zeggen wanneer ze in de oranjerie terecht zijn gekomen. We weten ook niet of het toeval is, of een opzettelijk knipoogje van iemand uit het verleden: verloren of toegevoegd bij de bouw van de oranjerie, en later bij het bijvullen van de doppen?

Bestuurslid Michel van de Boer

heeft ze bekeken. Op volgorde van ouderdom is de oudste munt een Nijmeegse zgn. zilveren rijderschelling uit 1691, dan volgt een koperen Utrechtse Duit uit 1739 (duit in het zakje!), een Duitse koperen ¼ Stvber (stuiver) uit 1758, en een 1 cents Nederlands muntje uit 1902. Het vijfde muntje is zo versleten dat dat een raadsel zal blijven.

Lezing in december

OGLV en Museum Voorschoten organiseren deze winter een lezingencyclus. Als u meer over de buitenplaats wilt weten: op 18 december geeft de schrijfster van deze Berbice artikeltjes een avondlezing in dit kader. Meer informatie en kaarten reserveren: www.museumvoorschoten.nl/lezingen.